

Bruxelles, 13. prosinca 2021.
(OR. en)

14932/21

AGRI 636
PHYTOSAN 37
AGRILEG 268

POP RATNA BILJEŠKA

Od:	Glavna tajnica Europske komisije, potpisala direktorica Martine DEPREZ
Datum primitka:	10. prosinca 2021.
Za:	Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, glavni tajnik Vijeća Europske unije
Br. dok. Kom.:	COM(2021) 787 final
Predmet:	IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU kojim se predstavlja iskustvo stečeno proširenjem sustava za izdavanje biljnih putovnica na sva premještanja bilja za sadnju unutar područja Unije

Za delegacije se u prilogu nalazi dokument COM(2021) 787 final.

Priloženo: COM(2021) 787 final

Bruxelles, 10.12.2021.
COM(2021) 787 final

IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU

**kojim se predstavlja iskustvo stečeno proširenjem sustava za izdavanje biljnih putovnica
na sva premještanja bilja za sadnju unutar područja Unije**

Sadržaj

1. UVOD	3
2. PROŠIRENJE SUSTAVA ZA IZDAVANJE BILJNIH PUTOVNICA NA SVE BILJE ZA SADNJU.....	5
3. OSTALI ELEMENTI SUSTAVA ZA IZDAVANJE BILJNIH PUTOVNICA KOJI SU OBUHVAĆENI UPITNIKOM.....	6
3.1. Usklađeni format biljne putovnice	6
3.2. Prilaganje biljne putovnice trgovinskoj jedinici.....	6
3.3. Zahtjevi za ovlaštene subjekte koji izdaju biljne putovnice.....	7
3.4. Aranžmani za prodaju na daljinu – izdavanje biljne putovnice za krajnjeg korisnika	8
3.5. Elektronička biljna putovnica.....	9
3.6. Regulirani nekarantenski štetni organizmi.....	9
3.7. Opća svijest o biljnim putovnicama	10
4. ZAKLJUČCI.....	10

POKRATE

CA: nadležno tijelo

GU SANTE: Glavna uprava za zdravlje i sigurnost hrane

EU: Europska unija

NPPO: nacionalna organizacija za zaštitu bilja

RNQP: regulirani nekarantenski štetni organizam

QP: karantenski štetni organizam Unije

1. UVOD

U proteklih gotovo dvadeset godina, do 2019., zakonodavni okvir EU-a o biljnom zdravstvu bio je uređen Direktivom Vijeća 2000/29/EZ¹. Direktivom je obuhvaćen koncept biljnih putovnica kao dogovorenih oznaka osmišljenih radi uravnoteživanja slobodne trgovine biljnog materijala u cijelom EU-u i zaštite područja Unije od širenja reguliranih štetnih organizama bilja koji obitavaju u EU-u. Biljna putovnica počela se prilagati biljnom materijalu koji se premješta između država članica, čime je zamijenila fitosanitarni certifikat, međunarodni dokument predviđen Međunarodnom konvencijom o zaštiti bilja. Biljne putovnice trebale su se upotrebljavati i za premještanje bilja unutar države članice kako bi se potvrdila usklađenost tog bilja s odgovarajućim zahtjevima zakonodavstva EU-a o biljnom zdravstvu. Osim toga, službene kontrole biljnih putovnica sad je umjesto na granici ili odredištu trebalo provesti na mjestu proizvodnje biljnog materijala (u prostorima subjekta) te je utvrđena obveza upisa u registar za subjekte koji rukuju reguliranim biljem i biljnim materijalima te izdaju biljne putovnice.

U skladu s Direktivom Vijeća 2000/29/EZ, i do 2019., biljna putovnica bila je potrebna samo za određene vrste bilja i sjemena te određene vrste biljnog materijala povezane s posebno identificiranim fitosanitarnim rizicima. Međutim, uz pripremu nove Uredbe o biljnom zdravstvu (Uredba (EU) 2016/2031²) smatralo se da sustav za izdavanje biljnih putovnica ne funkcionira do svojeg punog potencijala te je dogovoreno da će se zahtjev da se uz bilje prilaže biljna putovnica proširiti na veći raspon sjemena, a posebno na sve bilje za sadnju³. Proširenje sustava za izdavanje biljnih putovnica na sve bilje za sadnju dopunjeno je nekim drugim odredbama, koje su usmjerene na jačanje sustava za izdavanje biljnih putovnica, povećanje njegove otpornosti i pouzdanosti te poboljšanje njegova priznavanja, i to kod specijaliziranih subjekata. Glavne promjene koje su uvedene odnosile su se na uvođenje usklađenog formata biljne putovnice, obvezu subjekata da prilože biljnu putovnicu trgovinskoj jedinici bilja ili biljnog materijala ili njihovu paketu, svežnju ili spremniku te obveze subjekata da osiguraju sljedivost bilja ili biljnog materijala i da obavljaju preglede za biljnu putovnicu.

U skladu s člankom 79. stavkom 6. Uredbe (EU) 2016/2031 Komisija mora Europskom parlamentu i Vijeću podnijeti izvješće o iskustvu stečenom proširenjem sustava za izdavanje biljnih putovnica na sva premještanja bilja za sadnju unutar područja Unije, uz jasnu analizu troškova i koristi za subjekte te, ako je prikladno, tom izvješću prilaže zakonodavni prijedlog. U ovom su izvješću obrađeni ti zahtjevi.

¹SL L 169, 10.7.2000., str. 1.

²SL L 317, 23.11.2016., str. 4.

³To obuhvaća sve vrste bilja i sve oblike (npr. lončanice, drveće i grmlje, sadnice, cijepove, podloge itd.) u kojima se trguje biljem i kojima se omogućuje njihova daljnja sadnja i rast.

Metodologija

Kako bi odgovorila na te zahtjeve, Komisija je ispitala sve dostupne dokaze. Javno dostupni podaci nisu se mogli upotrebljavati jer se zakonodavna promjena počela primjenjivati tek u prosincu 2019., a analiza je provedena u veljači 2021. Osim toga, za države članice ne postoje obveze izvješćivanja o aspektima koje bi trebalo ocijeniti, kao ni rezultati revizija provedbe sustava za izdavanje biljnih putovnica u državama članicama. Stoga je jedini pristup za dobivanje dokaza koji bi odgovorili na zahtjeve izvješćivanja bio izravno pitati gospodarske subjekte i upravna tijela uključena u upravljanje trgovinom biljem unutar EU-a i njezinu provedbu jer upravo oni doživljavaju zakonodavne promjene. Komisija je u tu svrhu izradila upitnik sa 70 pitanja koja su potvrdile države članice i udruženja EU-a. Pitanja su bila usmjerena na dobivanje rezultata o iskustvu stečenom proširenjem biljne putovnice na sva premještanja bilja za sadnju, kao i o troškovima, koristima i učincima, kako bi se provela analiza troškova i koristi. Upitnik⁴ je dobilo 27 nacionalnih organizacija za zaštitu bilja i nadležnih certifikacijskih tijela država članica te 48 relevantnih udruženja na razini EU-a. Udruženja na razini država članica, subjekti i šira javnost mogli su pristupiti upitniku putem internetske stranice GU-a SANTE. U potonjem slučaju Komisija i nacionalne organizacije za zaštitu bilja EU-a pomogle su objavljivanjem upitnika putem društvenih medija i drugih kanala. Zaprimito je ukupno 177 odgovora iz 25 država članica. Razina sudjelovanja razlikovala se među različitim kategorijama dionika kako slijedi: 24 nacionalne organizacije za zaštitu bilja⁵, devet nadležnih certifikacijskih tijela iz sedam država članica⁶, 43 subjekta iz 10 država članica⁷, 44 nacionalna udruženja iz 13 država članica⁸, 50 odgovora građana iz pet država članica⁹ i sedam udruženja na razini EU-a.

Kako bi poduprla ovo izvješće, Komisija je izradila tehničko izvješće¹⁰ s podacima o zaprimljenim povratnim informacijama i opsežnom analizom tih povratnih informacija, koja je javno dostupna.

Analiza Komisije ograničena je trima čimbenicima: prvo, doprinos nadležnih certifikacijskih tijela, subjekata, udruženja i građana bio je vrlo ograničen, stoga analiza za te skupine dionika ne može biti pouzdana; drugo, razdoblje između stupanja različitih odredbi na snagu i zahtjeva za povratne informacije bilo je vrlo kratko; konačno, pandemija bolesti COVID-19 utjecala je na trgovinu i aktivnosti povezane s područjem primjene ovog izvješća.

Zbog gore navedenih ograničenja u određenim slučajevima nije bilo moguće donijeti zaključke o iskustvu stečenom proširenjem sustava za izdavanje biljnih putovnica na sva premještanja bilja za sadnju unutar područja Unije. Procjena troškova i koristi povezana s proširenjem sustava za izdavanje biljnih putovnica na sva premještanja bilja za sadnju za subjekte provedena je u mjeri u kojoj je to bilo moguće s obzirom na sporadične povratne informacije o zatraženim kvantitativnim podacima i njihovu nedostupnost iz drugih izvora. Umjesto toga provedena je dubinska kvalitativna analiza troškova i koristi. To su naposljetku

⁴ <https://ec.europa.eu/eusurvey/runner/PH-art-79-PP-portal>

⁵ AT, BG, CY, CZ, DE, DK, EE, ES, FI, FR, GR, HU, IE, IT, LV, LT, LU, MT, NL, PL, PT, SI, SK, SE.

⁶ DE, FI, FR, NL, PL, SI, SE.

⁷ AT, CZ, DE, ES, FR, IT, NL, PT, SK, SE.

⁸ AT, BE, CZ, DE, DK, ES, FI, FR, IT, LT, NL, PL, SE.

⁹ BE, DE, FR, NL, PL.

¹⁰ <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC126789>

bili razlozi zbog kojih se Komisija ograničila na utvrđivanje tema koje zaslužuju daljnju raspravu.

2. PROŠIRENJE SUSTAVA ZA IZDAVANJE BILJNIH PUTOVNICA NA SVE BILJE ZA SADNJU

Člankom 79. Uredbe (EU) 2016/2031 uvedena je obveza prilaganja biljne putovnice za premještanje sveg bilja za sadnju, osim sjemena, unutar područja Unije.

Proširenje sustava za izdavanje biljnih putovnica usmjereno je na povećanje učinkovitosti zaštite od karantenskih štetnih organizama Unije, poboljšanje pripravnosti za identifikaciju novih organizama štetnih za bilje koji izazivaju zabrinutost u EU-u i postizanje ujednačenosti primjene politike te bolje razumijevanje i veću razinu osviještenosti relevantnih dionika. Polovica ispitanika to je proširenje smatrala pozitivnim u smislu povećanja sljedivosti bilja, a većina dionika uglavnom je smatrala da je učinkovitost zaštite od karantenskih organizama Unije štetnih za bilje povećana ili jednaka. Većina ispitanika ocijenila je pripravnost za identifikaciju novih organizama štetnih za bilje koji izazivaju zabrinutost u EU-u kao poboljšanu ili jednaku, a isto tako ocijenila je i razumijevanje i osviještenost relevantnih dionika.

S druge strane, oko dvije trećine dionika smatralo je proširenje sustava za izdavanje biljnih putovnica (prelazak na novo pravilo i njegovu provedbu te ukupnu složenost postupka izdavanja ili zamjene biljne putovnice) složenim i teškim, a samo oko četvrtine dionika smatralo je da je promjena izvediva ili promjenu uopće nije doživjela. Takva percepcija promjena, osim određenih specifičnih aspekata koji su obrađeni u sljedećim odjeljcima ovog izvješća, može biti povezana s kratkim razdobljem između početka primjene novih pravila i postupka evaluacije ovog izvješća (prosinac 2019.–veljača 2021.).

Kako bi se utvrdile grupe bilja koje su izazvale najviše tehničkih poteškoća, od dionika je zatraženo da navedu do tri biljke ili grupe bilja s kojima su iskusili najveće tehničke poteškoće zbog proširenja biljne putovnice na sve bilje za sadnju. Prve tri grupe odnosile su se na ukrasno bilje za sadnju, sjeme i voćne sadnice. U odgovoru na suprotno pitanje, koje su grupe bilja tehnički najjednostavnije, dionici su naveli iste te tri grupe, ali je bilo manje odgovora.

Zbog proširenja biljne putovnice na sve bilje za sadnju došlo je do promjena koje se odnose na osoblje i radno opterećenje subjekata i nacionalnih organizacija za zaštitu bilja. Utjecaj na radno opterećenje nacionalnih organizacija za zaštitu bilja bio je veći nego na promjene u smislu osoblja. To bi se moglo objasniti činjenicom da su neke institucije dosegle maksimalan broj članova osoblja bez mogućnosti povećanja broja članova osoblja unatoč povećanom radnom opterećenju. Promjena nije imala ujednačen utjecaj u smislu osoblja jer je više od polovine subjekata prijavilo da nema promjena ili nema mišljenja, dok su ostali prijavili i jedno i drugo, ili povećanje ili smanjenje. Međutim, povećalo se radno opterećenje više od polovine subjekata koji su odgovorili na upitnik.

3. OSTALI ELEMENTI SUSTAVA ZA IZDAVANJE BILJNIH PUTOVNICA KOJI SU OBUHVAĆENI UPITNIKOM

3.1. Usklađeni format biljne putovnice

Člankom 83. Uredbe (EU) 2016/2031 uveden je zajednički format biljne putovnice za sve države članice¹¹ kako bi se osigurali jedinstveni uvjeti za provedbu Uredbe. Čini se da su dionici prihvatili tu promjenu jer većina dionika koji su odgovorili na upitnik smatra da je prijelaz na taj novi zahtjev izvediv ili jednostavan. Isto tako, provedba i složenost te promjene ocijenjeni su prilično pozitivno jer je kod dionika koji su odgovorili na upitnik bilo više pozitivnih nego negativnih odgovora¹².

Zbog usklađenog formata biljne putovnice došlo je do promjena u smislu osoblja i radnog opterećenja subjekata i nacionalnih organizacija za zaštitu bilja. Promjena je imala sličan utjecaj na osoblje i radno opterećenje subjekata, ali veći utjecaj na radno opterećenje nacionalnih organizacija za zaštitu bilja.

3.2. Prilaganje biljne putovnice trgovinskoj jedinici

Člankom 88. Uredbe (EU) 2016/2031 uvedena je obveza prema kojoj specijalizirani subjekti moraju priložiti biljnu putovnicu trgovinskoj jedinici bilja, biljnih proizvoda i drugih predmeta prije njihova premještanja unutar područja Unije kako bi se povećala sljedivost bilja, smanjio rizik od premještanja organizama štetnih za bilje te povećala prepoznatljivost sustava biljnog zdravlja EU-a među dionicima. Odgovori dionika u upitniku ukazuju na to da je to bila jedna od najtežih promjena koje su uvedene Uredbom te možda jedan od razloga zašto je većina dionika smatrala proširenje sustava za izdavanje biljnih putovnica na sve bilje za sadnju složenim i teškim (vidjeti odjeljak 2.).

Prelazak na taj novi zahtjev 65 % dionika ocijenilo je složenim ili iznimno složenim, 81 % dionika ocijenilo je njegovu provedbu složenom ili puno složenijom (u usporedbi s prethodnim zahtjevima), a polovina dionika ocijenila je postupak izdavanja ili zamjene biljne putovnice težim.

Isto se tako pokazalo da je teško priložiti biljne putovnice određenim vrstama bilja, kao što su svitci travnjaka, drveni trupci, pošiljke s više manjih partija, partije s više vrsta ili lončanice s više vrsta.

Iako su udruženja nacionalnih organizacija za zaštitu bilja smatrala da je prilaganje biljne putovnice na trgovinsku jedinicu bilo korisno i da je pridonijelo povećanju sprečavanja¹³, subjekti su bili suprotnog mišljenja (nije korisno i nije pridonijelo povećanju sprečavanja¹⁴). To su bili razlozi zbog kojih su subjekti predložili da se omogući uvrštavanje biljne putovnice u dokumente o dostavi kao što su računi te da se uvede elektronička verzija biljne putovnice.

¹¹ SL L 331, 14.12.2017., str. 44.–52.

¹² Prelazak na zajednički format biljne putovnice te provedbu i složenost uvođenja zajedničkog formata biljne putovnice pozitivno je ocijenilo 68 %, 56 % odnosno 50 % dionika koji su odgovorili na upitnik u usporedbi s 28,9 %, 39 % i 43 % dionika koji su te aspekte negativno ocijenili.

¹³ 17, odnosno 14 nacionalnih organizacija za zaštitu bilja od ukupno 24 nacionalne organizacije za zaštitu bilja koje su odgovorile na upitnik.

¹⁴ 27, odnosno 30 subjekata od ukupno 43 subjekta koji su odgovorili na upitnik.

Zbog prilaganja biljne putovnice trgovinskoj jedinici došlo je do promjena u smislu osoblja i radnog opterećenja subjekata i nacionalnih organizacija za zaštitu bilja. Ta promjena imala je veći utjecaj na radno opterećenje nacionalnih organizacija za zaštitu bilja nego subjekata.

Osim administrativnog opterećenja, zahtjev za prilaganje biljne putovnice trgovinskoj jedinici za subjekte i lanac opskrbe podrazumijevao je dodatne troškove i veći utrošak vremena, posebno za neke vrste materijala ili potrebu za novim informacijskim sustavima ili opremom. Osim toga, svi su dionici odgovorili da postoji potreba za intenzivnom komunikacijom kako bi se subjekte obavijestilo o prelasku na nova pravila o biljnoj putovnici.

3.3. Zahtjevi za ovlaštene subjekte koji izdaju biljne putovnice

Kako bi se osigurala ujednačenost u primjeni sustava za izdavanje biljnih putovnica i povećala vjerodostojnost informacija sadržanih u samoj biljnoj putovnici, Uredbom (EU) 2016/2031 uvedeni su novi zahtjevi koje moraju ispunjavati subjekti koji izdaju biljne putovnice, utvrđivanjem pravila za osiguravanje sljedivosti bilja, uvjeta za preglede, uvjeta za ovlaštenje specijaliziranih subjekata za izdavanje biljnih putovnica i obveza tih ovlaštenih subjekata (članci 69., 87., 89. i 90.). Za nacionalne organizacije za zaštitu bilja postoje i detaljna pravila za registraciju specijaliziranih subjekata (članci 65. i 66.) i ovlaštenje specijaliziranih subjekata za izdavanje biljnih putovnica (članak 89.).

Iako bi biljnu putovnicu načelno trebali izdavati ovlašteni subjekti, to je bio slučaj u svega 12 država članica od 24 države članice koje su odgovorile na upitnik. Od preostalih 12 koje su odgovorile, u šest su biljne putovnice uglavnom izdavala nadležna tijela, u tri i ovlašteni subjekti i nadležna tijela, a u ostale tri ovisilo je o robi.

Međutim, većina (više od 70 % ispitanika) se složila da nije potrebno da nadležno tijelo izdaje biljne putovnice za određeno bilje, biljne proizvode ili druge predmete. Tijela javne vlasti samo u manjini država članica, u njih sedam od 24, naplaćuju subjektima naknade za ovlašćivanje za izdavanje biljnih putovnica.

Neke države članice suočile su se s određenim kašnjenjima u smislu registracije specijaliziranih subjekata utvrđene člankom 65. U 13 od 23 države članice čije su nacionalne organizacije za zaštitu bilja odgovorile na pitanje do datuma odgovora na upitnik, svi specijalizirani subjekti već su bili upisani u registar u skladu s odredbama članka 65. Ostale države članice i dalje su radile na tome. U potonjoj skupini država članica do kašnjenja je došlo jer postoje novi subjekti koji dosad nisu izdavali biljne putovnice, zbog potrebe za uspostavom novog informacijskog sustava za registraciju ili nedostatka informacija o prodavateljima na daljinu.

Članak 89. Uredbe (EU) 2016/2031 o ovlaštenju specijaliziranih subjekata za izdavanje biljnih putovnica dopunjen je Delegiranom uredbom Komisije (EU) 2019/827¹⁵. Člankom 2. te uredbe uvodi se obveza za nadležna tijela da specijaliziranim subjektima pruže tehničke smjernice o kriterijima koje trebaju ispuniti tijekom pregleda povezanih s izdavanjem biljnih putovnica. Do datuma odgovora na upitnik polovina nacionalnih organizacija za zaštitu bilja odgovorila je da su već dostavile te tehničke smjernice, a druga polovina odgovorila je da to

¹⁵SL L 137, 23.5.2019., str. 10.–11.

još nisu učinile. Od subjekata koji su odgovorili veći je postotak onih koji su već dobili tehničke smjernice nego onih koji takvu dokumentaciju još nisu dobili. Kvalitetu dostavljenih smjernica samo je manjina subjekata ocijenila nedostatnom, dok je u ostalim odgovorima ocijenjena uglavnom prosječnom ili dobrom. Međutim, vrijedi podsjetiti da se Uredba 2019/827 primjenjuje od 14. prosinca 2020., a upitnik je objavljen u veljači 2021.

Još jedan aspekt koji je unaprijeđen zbog novih zahtjeva za ovlaštene subjekte koji izdaju biljne putovnice mogućnost je identifikacije štetnih organizama jer su subjekti odgovorni za preglede radi izdavanja biljne putovnice. Gotovo polovina subjekata koji su odgovorili na upitnik izjavila je da se za otkrivanje karantenskih štetnih organizama Unije u svojim prostorima koriste vlastitim stručnim znanjem, a 44,2 % povjerava to vanjskim suradnicima.

Zbog novih zahtjeva koji se odnose na ovlaštene subjekte koji izdaju biljne putovnice došlo je do promjena u smislu osoblja i radnog opterećenja subjekata i nacionalnih organizacija za zaštitu bilja kad je riječ o povećanom radnom opterećenju subjekata i nacionalnih organizacija za zaštitu bilja.

Šesnaest nacionalnih organizacija za zaštitu bilja dostavilo je podatke o ukupnom broju registriranih subjekata i ovlaštenih subjekata koji su izdavali biljne putovnice 2018., 2019. i 2020. Prema dostavljenim podacima od 2019. ukupan broj registriranih subjekata porastao je za 17 %. Osim toga, ukupan broj specijaliziranih subjekata ovlaštenih za izdavanje biljne putovnice više se nego udvostručio između 2019. i 2020.

3.4. Aranžmani za prodaju na daljinu – izdavanje biljne putovnice za krajnjeg korisnika

Člankom 81. Uredbe (EU) 2016/2031 uvodi se iznimka od obveze prilaganja biljne putovnice kad se bilje dostavlja izravno krajnjem korisniku, ali ta se iznimka ne može primijeniti kad se bilje prima putem prodaje preko ugovora na daljinu. Iako je otprilike polovina ispitanika taj zahtjev smatrala prikladnim, oko 40 % smatralo ga je nepotrebnim ili složenim. Između različitih vrsta dionika koji su odgovorili na upitnik postojala je bitna razlika: dok je više od polovine nacionalnih organizacija za zaštitu bilja smatralo da je zahtjev prikladan, samo jedna četvrtina subjekata dijelila je to mišljenje, a više od polovine smatralo ga je nepotrebnim ili složenim. Postojali su i određeni sektori, npr. oni koji se odnose na aktivnosti očuvanja biljnih sorti, u kojima su subjekti smatrali da je utjecaj odredbi nerazmjeran u odnosu na njihove kapacitete.

Jednak broj dionika s kojima je provedeno savjetovanje o provedbi izdavanja biljne putovnice krajnjim korisnicima koji bilje, biljne proizvode ili druge predmete primaju putem prodaje preko ugovora na daljinu smatrao je da je to prikladno odnosno neprikladno, iako oko 40 % dionika nije izrazilo mišljenje o tome. S druge strane, polovina nacionalnih organizacija za zaštitu bilja s kojima je provedeno savjetovanje smatrala je da je izdavanje biljne putovnice krajnjim korisnicima koji bilje primaju putem prodaje preko ugovora na daljinu nedovoljno jasno, a istaknuto je da različite države članice imaju različite pristupe.

Jednak broj ispitanika smatrao je da je usklađeniji pristup za upotrebu biljnih putovnica u smislu ugovora na daljinu s krajnjim korisnicima potreban odnosno nepotreban, iako oko četvrtina ispitanika nije izrazila mišljenje o tom pitanju.

Zbog iznimke za izravnu dostavu krajnjim korisnicima putem prodaje preko ugovora na daljinu zbog koje je bilo potrebno priložiti biljnu putovnicu došlo je do promjena u smislu osoblja nacionalnih organizacija za zaštitu bilja i subjekata te do povećanja radnog opterećenja nacionalnih organizacija za zaštitu bilja.

3.5. Elektronička biljna putovnica

U skladu s člankom 88. Uredbe (EU) 2016/2031 biljna putovnica mora biti fizički priložena trgovinskoj jedinici; međutim, člankom 83. stavkom 8. uvodi se mogućnost utvrđivanja tehničkih aranžmana za izdavanje elektroničke biljne putovnice putem provedbenih akata. Više od polovine ispitanika smatralo je da je uvođenje elektroničke biljne putovnice izvedivo i korisno. Međutim, detaljna analiza odgovora pokazala je da postoje razlike među različitim skupinama dionika. Samo jedna nacionalna organizacija za zaštitu bilja od njih 24 nije smatrala elektroničku biljnu putovnicu izvedivom u usporedbi s 14 subjekata od njih 43. Iako nijedna nacionalna organizacija za zaštitu bilja nije smatrala da elektronička biljna putovnica „nije korisna”, 12 od 13 subjekata dijelilo je to mišljenje. Subjekti koji ne smatraju elektroničku biljnu putovnicu izvedivom i korisnom među razlozima su naveli nova opterećenja i troškove, uglavnom za male specijalizirane subjekte. Predloženo je da se u slučaju uvođenja elektroničke biljne putovnice omogući upotreba papirnate verzije.

3.6. Regulirani nekarantenski štetni organizmi

Prije stupanja na snagu Uredbe (EU) 2016/2031 biljne putovnice jamčile su da je biljni materijal kojim se trguje slobodan od karantenskih štetnih organizama. U skladu s člankom 85. te uredbe biljnom putovnicom sad se, uz slobodu od karantenskih štetnih organizama Unije, potvrđuje i da su ispunjeni zahtjevi koji se odnose na regulirane nekarantenske štetne organizme i mjere protiv njih.

Rezultati upitnika jasno ukazuju na potrebu za većom usklađenošću između Uredbe o biljnom zdravlju i zakonodavstva o proizvodnji i stavljanju na tržište biljnog reprodukcijuskog materijala jer se u slučaju voćnog reprodukcijuskog sadnog materijala i voćnih sadnica te reprodukcijuskog sadnog materijala vinove loze odredbe u vezi s reguliranim nekarantenskim štetnim organizmima pojavljuju u zakonodavstvu o biljnom zdravlju kao i u onom o biljnom reprodukcijuskom materijalu, zbog čega dolazi do nedoumica u smislu toga koje zakonske odredbe treba slijediti. Teško je donijeti zaključke o koristima novih zahtjeva za biljnu putovnicu povezanih s reguliranim nekarantenskim štetnim organizmima jer je jednak broj ispitanika ocijenio pravila učinkovitima ili neučinkovitima, dok je otprilike trećina ispitanika smatrala da novoprosireni sustav za izdavanje biljnih putovnica nije ni učinkovit ni neučinkovit. Mogući razlog za različita mišljenja proizlazi iz pristupa certificiranju sjemena, koji se sastoji od višestupanjskog postupka koji obuhvaća službene kontrole tijekom postupka certificiranja i nakon njega. Nekoliko ispitanika nije vidjelo potrebu da biljna putovnica sadržava informacije o usklađenosti sa zahtjevima u vezi s reguliranim nekarantenskim štetnim organizmima jer službene kontrole tijekom certificiranja sjemena i nakon njega već jamče da su partije sjemena kojima se trguje slobodne od reguliranih nekarantenskih štetnih organizama.

Nova pravila o biljnim putovnicama nisu utjecala na učinkovitost službenih kontrola za otkrivanje prisutnosti reguliranih nekarantenskih štetnih organizama jer je većina nacionalnih organizacija za zaštitu bilja i nadležnih certifikacijskih tijela već provodila istovremene službene kontrole za otkrivanje prisutnosti reguliranih nekarantenskih štetnih organizama i karantenskih štetnih organizama Unije prije stupanja na snagu Uredbe (EU) 2016/2031. Samo dvije nacionalne organizacije za zaštitu bilja i jedno nadležno certifikacijsko tijelo izjavili su da su od stupanja na snagu Uredbe o biljnom zdravlju započeli istodobno provoditi kontrole za otkrivanje prisutnosti reguliranih nekarantenskih štetnih organizama i karantenskih štetnih organizama Unije. Jasna korist istodobnih kontrola za otkrivanje prisutnosti reguliranih nekarantenskih štetnih organizama i karantenskih štetnih organizama Unije jest to što ih uglavnom provodi isti inspektor (91 %). Većina službenih kontrola obavlja se u mjestu podrijetla (82 %).

Uredba (EU) 2016/2031 nije bitno utjecala na broj službenih kontrola za otkrivanje prisutnosti reguliranih nekarantenskih štetnih organizama (42 % nadležnih tijela odgovorilo je da je broj službenih kontrola povezanih s biljnim putovnicama za otkrivanje prisutnosti reguliranih nekarantenskih štetnih organizama ostao isti, dok je 33 % ispitanika prijavilo povećanje od manje od 25 %). Proširenje zahtjeva za biljnu putovnicu nije uzrokovalo povećanje broja neusklađenosti sa zahtjevima i mjerama povezanim s reguliranim nekarantenskim štetnim organizmima. U slučaju neusklađenosti većina nadležnih tijela obavijestila je dotičnu državu članicu i odbila pošiljku. Neka nadležna tijela obavijestila su da poduzete mjere ovise o određenom slučaju, a druga još nisu naišla na neusklađene pošiljke.

3.7. Opća svijest o biljnim putovnicama

Kako bi se saznalo kakvo je znanje građana o zahtjevima za biljnu putovnicu, upitnikom su obuhvaćena i određena pitanja za tu skupinu dionika. Više od polovine građana koji su odgovorili znalo je da uz bilje na komercijalnoj razini mora biti priložena biljna putovnica; međutim, samo je otprilike trećina znala da uz bilje kupljeno putem interneta mora biti priložena biljna putovnica. Iako ih većina nije bila svjesna zahtjeva u smislu biljnih putovnica za bilje kupljeno putem interneta, više od polovine smatralo je da je taj zahtjev dobra ideja u usporedbi s mišljenjem samo otprilike trećine ispitanika koja je vjerovala da je kontraproduktivan.

4. ZAKLJUČCI

Općenito, prošireni sustav za izdavanje biljnih putovnica pridonio je postizanju ciljeva Uredbe (EU) 2016/2031, posebno u smislu povećanja učinkovitosti zaštite od karantenskih štetnih organizama Unije, poboljšanja pripravnosti za identifikaciju novih organizama štetnih za bilje koji izazivaju zabrinutost u EU-u, boljeg razumijevanja i veće razine osviještenosti relevantnih dionika o važnosti biljnog zdravlja te povećanja mogućnosti identifikacije štetnih organizama.

Međutim, većina dionika smatra proširenje sustava za izdavanje biljnih putovnica na sve bilje za sadnju složenim i teškim. Nadalje, povratne informacije prikupljene od dionika upućuju na to da prelazak na nove zahtjeve nije uvijek bio gladak i da nova pravila povezana s biljnim

putovnicama nisu uvijek bila jasna, što je u početku otežavalo provedbu. Dionici su se složili da se novim odredbama povećava zaštita područja Unije od štetnih organizama te da troškovi koje su prijavili nisu znatni. Međutim, u isto vrijeme smatraju da neki od zahtjeva predstavljaju dodatno administrativno opterećenje i povezane troškove koji nadmašuju njihove pretpostavljene dodatne koristi. To se posebno odnosi na potrebu prilaganja biljne putovnice svakoj pojedinačnoj trgovačkoj jedinici i na odredbe kojima se uređuje prodaja na daljinu. Ispitanici su smatrali da i u cjelokupnom funkcioniranju sektora bilja za sadnju i sjemena nije došlo do bitnih promjena.

Postoji potreba za dodatnim raspravama za utvrđivanje ciljanih poboljšanja koja bi mogla biti potrebna kako bi se poboljšala učinkovitost i praktična provedba te postigla bolja korisnost proširenog sustava za izdavanje biljnih putovnica. To se odnosi na: 1. odredbe za prilaganje biljnih putovnica trgovačkim jedinicama i 2. aranžmane za prodaju na daljinu; 3. potrebnu daljnju raspravu o mogućem uvođenju elektroničke biljne putovnice i o tome kako bi se ta promjena mogla provesti bez nepotrebnog povećanja administrativnog opterećenja za male proizvođače i bez gubitka sljedivosti koju prilaganjem biljne putovnice trgovačkoj jedinici predviđaju nova pravila koja su sad na snazi. Međutim, trebalo bi ograničiti svaku moguću izmjenu novog sustava za izdavanje biljnih putovnica jer bi se uglavnom odnosila na prilagodbe postojećeg sustava.